עין משפם

נר מצוה

מסורת הש"ם

ל) [עירובין לו: וש"נ], ג) יומא ב) [שם לו: וש"נ], ג) יומא ב. יד., ד) עירוביו טו. ע"ש. ל) כש"ל. ו) כש"ל.

מוסף רש"י

שמא יבקע הנוד. והוכרר שלא היה עתיד לבא לידי הפרשה ושתה למפרע טבלים מעולס (גיטין בו.). לכשיבקע. נעיין נדבר לאוסרו, כלומר דלא חיישינן להכי דלא שכיח, דאי בעי מסר ליה לשומר (ערובין לז: וכעי״ז חולין יד:) כשיכא לידי כך ולאי טכלים שתה אכל אין לחוש עכנים שנתי מוכל מין לחם לכך דלא שכיח ליכקע (גיטין בו.). מטמא משום גולל. אם עשאו גולל לקבר מטמא לעולם באהל לקבר מטמא לעולם באהל כמת עלמו ואפילו ניטל משם דתניא בפרק בהמה לרבות גולל ודופק (ערובין טו.). ור' מאיר מטהר. וטעמא דר' מאיר מפרש במסכת סוכה וכאו) משום דקסבר כל מחילה העומדת ברוח חיים אינה מחילה (ערוביו טו:).

ונמלא שותה טבלים. אלמא ר' יהודה חייש לבקיעת הנוד וכל שכן למיתת אדם ור' מאיר לא חייש: איפוך. לא שנינהו אביי כדקאמרת

ולאו מהלוקח יין שנינהו אביי אלא מהך דסוכה דר' יהודה לא חייש ור' מאיר חייש: קשיא דרבי מאיר. דבקיעת נוד ארבי מאיר דסוכה: דלים ליה ברירה. ואפי׳ אינו נבקע אסור: לכשיבקע. נבין בדבר כלומר דלא חיישינן לה: מסקינין לו. מזמנין לכהן גדול מערב יוה"כ: שמא תמות השתו. וכתיב (ויקרה טו) וכפר בעדו ובעד ביתו ביתו זו היא אשתו: בכפרה. בכפרת יום הכפורים עשה בו מעלה זו שחשש בה במידי דלח חיים בעלמא: ופרכינן בין למ"ד טעמא דר' מאיר משום שמא תברח בין למ"ד משום שמא תמות תרוייהו מפרשי לרבי מאיר דמדאורייתא מחילה היא ורבנן גזור שמא תברח או תמות תינח גבי סוכה מבוי וביראות דר' מאיר לחומרא אבל גבי גולל ר' מאיר מקיל וכיון דמדאורייתא בטיל היאך יכול לטהרו מידי טומאת גולל אלמה תכן בעירובין דבר שיש בו רוח חיים מטמא משום גולל ור׳ מאיר מטהר. וה"ה דמלי למיפרך ממתניתא דלעיל דקתני ולא גולל לקבר אלא ממתני׳ אלימא ליה לאקשויי ועוד משום דקתני מטהר בהדיא לשון קולה: רוח חיים לחו בידי חדם הוא שהרי אין רוח בידו לנפחו: העומדת ברוח. על ידי רוח: לחו מחילה היא. דעיקר עמידתה דבר שאין בו ממש הוא: דאוקמה בנוד תפוח. סמך הדופן על הנוד תפוח ברוח: הרי

רבי יהודה ורבי יוםי ור' שמעון אוסרין איפוך ר"מ חייש למיתה ור' יהודה לא חייש למיתה דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה ר"מ פוסל ורבי יהודה מכשיר קשיא דרבי מאיר אדרבי מאיר אמר לך ר' מאיר מיתה שכיחא בקיעת הנוד לא שכיחא אפשר דמסר ליה לשומר קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה מעמא דר' יהודה לאו משום דחייש לבקיעת נוד אלא משום 🌣 דלית ליה ברירה ולא חייש ר' יהודה לבקיעת נוד והא מדקתני יםיפא אמרו לו לר' מאיר אי אתה מודה שמא יבקע הנוד ונמצא זה שותה מבלים למפרע ואמר להו לכשיבקע מכלל דחייש רבי יהודה לבקיעת הנוד התם ר' יהודה הוא דקאמר לרבי מאיר לדירי לית לי ברירה אלא לדידך דיש ברירה אי אתה מודה דשמא יבקע הנוד אמר ליה לכשיבקע ולא חייש רבי יהודה למיתה והא תנז ר' יהודה אומר אף יאשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו הא איתמר עלה אמר רב הוגא בָריה דרב יהושע מעלה עשו בכפרה בין למאן דאמר שמא תמות בין למאן דאמר שמא תברח מדאורייתא מחיצה מעליא היא ורבנן הוא דגזרו בה אלא מעתה לרבי מאיר תממא משום גולל אלמה תנן סרבי יהודה מממא משום גולל ורבי מאיר מטהר אלא אמר רב אחא בר יעקב

קסבר ר"מ כל מחיצה שעומדת ברוח אינה מחיצה איכא דאמרי אמר רב אחא בר יעקב קסבר רבי מאיר כל מחיצה שאינה עשויה בידי אדם אינה מחיצה מאי

בינייהו איכא בינייהו דאוקמה בנוד תפוח למ"ד מחיצה עומדת ברוח אינה מחיצה הרי עומדת ברוח למ"ד אינה עשויה בידי אדם הרי

אוסרין. ואמרינן גזרה שמא יבקע הנוד ולא יבא לידי ברירה בין ירדו ללא ירדו ומיהו טעם זה לא ימכן גבי אם בא חכם נמי מתני התם בכל ענין וחשיב ליה ברירה והא דפריך במרובה (ב"ק דף סט:) דר' יוחנן אדר' יוחנן בההיא דכל המתלקט ובההיא דאחין אלא איפכא שנינהו אביי הא דלא חייש ר' יהודה והא דחייש ר"מ שחלקו לקוחות הן ולא מחלק בין זו לזו משום דכל המחלקט מברר

רבינו חננאל דבריו בפירוש הי [וסומך להתברר ע"י ושנינן איפוך ואימא הכי תנאון ניחא ליה למימר לעולם דכל הא מתני׳ דקתני אוכלת בתרומה, ר׳ יהודה היא הנלקט כדקתני ועוד ניחא ליה למימר דלא חייש למיתה, והאי לעולם לא תיפוך ועוד דאפי׳ הוה דקתני אסור לאכול, ר׳ מחלק אכתי קשה ליה מההיא דאמר . מאיר דחייש למיתה. דתניא עשאה לבהמה דופן לסוכה, ר' מאיר פוסל ור' יהודה מכשיר. ר' יוחנן בריש כל הגט (גיטין דף כה.) אף אחרון אינו פוסל משום ואסיקנא ר' מאיר למיתה דאין ברירה אע"פ שמברר בדבריו חייש, לבקיעת נוד לא כשאומר איזו שארנה אגרש בו חייש. ואסיקנא לר׳ יהודה, לעולם לא חייש ומיהו כי מלריך בריש כל הגט תרי מילי דר' יוחנן הוה ליה למימר למיתה, ואמאי אסר ביין לריכותא דמההיא דלקוחות הן לא הוה משום דלית ליה ברירה. פי׳ מי יברר לנו כי ודאי היין הנשאר הוא שמעינן דאף אחרון אינו פוסל מטעם דפרישית ועוד יש לומר דהא דדייק התרומה והמעשר. שמא אותו משתה הוא היה התרומה והמעשר. וכבר ליה לרבי יהודה ברירה מיהא דלכי מיית הוי גיטא היינו משום דמוקי פירשנוהו בשחיטת חוליז פרק מי שאחזו (שם דף עג:) באומר מעת שאני בעולם דהיינו שעה אחת וזה שאמר לכשיבקע הנוד. קודם מיתתו שלא היתה השעה אם ישאב וישתה הוא שותה טבלין שכבר נקרע מבוררת ולבסוף כשמת אמרי׳ הוברר הנוד. אבל כל זמז שהנוד הדבר שאותה שעה אחת היתה ולפי קיים אינן טבלין, דאמרינן טעם זה אין לדקדק מדשמואל ומכל הנה התרומה והמעשר בנוד. ל) הא דתנן ביום מקום פי׳ הקונט׳ אמת דהא בריש כל הגט (שם דף כה:) בהחיא דהריני אף אשה אחרת מתקינין לו שמא תמות אשתו, בועלך ע"מ שירלה אבא ובההיא יו שמא ונמות אשומ, מעלה עשו בכפרה. [איכא דאמרי אמר ר' אחא בר דבכל מערבין (עירובין דף לו:) בההוא דאם בא חכם למורח אע"ג דהוי יעקב וכו']. פי' הבהמה מחיצה בידי שמים היא, תנאי משמע דלא מהני למאן דלית ועמידתה ברוח היא. ליה ברירה ואם תאמר דהכא לא חייש ר"מ למיתה ובפרק ארבעה אחין (יבמות דף כו.) תכן ד' אחין שנים מהן נשואין שתי אחיות ומתו הנשואים אחיות הרי אלו חולצות ולא

מתייבמות ומפרש התם בגמרא משום

דקסבר אסור לבטל מצות יבמין

דדילמא אדמייבם חד מיית אידך

וקבטלת מלות יבמין וההיא משנה

רבי מאיר כדמוכח בפ"ב דיבמות

א) נראה דל"ל לדבריו דר"מ קאמר והא דתנן וכו'.

> (דף ית.) משום דסתם מתני' ר"מ ויש לומר דלכולי עלמא חיישי׳ התם למיתה דלאחר שייבם לאחת פעמים שממתין השני זמן גדול מלחלוץ ומלייבם וחיישינן שמא ימות בינחיים אבל שמא ימות בזמן מועט לא חיישינן כבקיעת הנוד דהכא וא״ת והא לא חייש ר״מ לשמא מת דזמן מרובה בפרק כל הגט (גיטין דף כח.) דקתני בת ישראל הנשואה לכהן והלך בעלה למדינת הים אוכלת בתרומה בחוקת שהוא קיים ואביי לא מפליג התם בין שמא מת לשמא ימות וסוגיא דשמעתין דפרק שני דיצמות כאביי דמשמע דקיבלה אביי מרבה ו"ל דאביי מדמה פרק כל הגט חששא דשמא מת דומן מרובה לשמא ימות לאלחר דמאן דחייש להאי חייש להאי אבל פשיטא דלא לגמרי מדמי שמא מת לשמא ימות לאלחר דהא רבי יהודה דחייש לשמא ימות לאלתר גבי בקיעת הנוד ואם תימלי לומר דחייש נמי לשמא מת לאלתר א"כ אשת כהן שילא בעלה מפתח ביתה לא תאכל בתרומה מכיון שנתעלם בעלה מעיניה ולריך שיהא בעלה תמיד לפניה בשעה שהיא אוכלת: רבי יהודה ורבי יוםי ור"ש אוםרין. הא דבעי למימר בשמעתין ובעירובין (דף לו:) ובגיטין (דף כה.) ובמרובה (ב"ק דף סט.) טעמא דר" יהודה משום דלית ליה ברירה אע"ג דקתני בהדיא משום בקיעת הנוד דכוותי אשכחן טובא שאין הגמרא חושב עיקר טעם אותו טעם המפורש במשנה פרק התערובות (זכמים דף עו:)גבי אברי תמימה שנמערבו באברי בעל מום ובפרק שלישי דשבועות (דף כא:) גבי שבועה שלא אוכל ואכל כל שהוא חייב דברי ר"ע ובפרק שני דמכות (דף יו.) גבי כמה יאכל מן הטבל ויהא חייב ר' שמעון אומר כל שהוא וא"ת אי רבי יהודה לית ליה ברירה אלמא סבירא ליה כר' יוחנן דבריש כל הגט (גיטין דף כה.) ובפרק מעשר בהמה (בכורות דף מ.) דאמרינן האחין שחלקו לקוחות הן ומחזירין זה לזה ביובל אם כן היאך מצא ידיו ורגליו בבית המדרש דלא משכחת דמייתי בכורים אלא חד בר חד עד יהושע בן נון דבפרק החובל (ב"ק דף 3.) אית ליה לר' יהודה קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי גבי דין יום או יומים וכן נמי לר' יוסי דמספקא ליה התם אי כקנין הגוף דמי או לאו והכא לית ליה ברירה וכי האי גוונא דייק בסוף השולח בגיטין (דף מח.) ו"יל דמדין יום או יומים אין ללמוד בעלמא אלא גבי מילי דעבד לחוד דהתם כתיבי קראי דכספו ותחת ידו ומהאי טעמא לא מייתי לה בהשולח כי מייתי ההיא דשדה אחוזה מנח גבי חיפי לעבל לחור דיטונט כחיפי קר שי לכספו המנח ידי המטר שעתח כח מחזירין זה לזה אבל אינך אמוראי הוו אמרי ועוד יש לומר דדוקא ר' יוחנן הוא דאים ליה הך סברא דמשום דלקוחות הן מחזירין זה לזה אבל אינך אמוראי הוו אמרי דאש"ג דאין ברירה אין מחזירין כדקאמריי בריש כל הגט (שם דף כה.) ובפרק מעשר בהמה (בסורות דף מ.) דמכר הוא דאמר רחמנא דליהדריי ביובל ירושה וממנה לא ור' יוחנן לא קשיא מרבי יהודה דהוה מפרש טעמא משום בקיעת הנוד מיהו לא יתכן טעם זה לר׳ יוסי דע״כ לית ליה כמו שאפרש וא״ת דהכא לית ליה לר׳ יוסי ברירה ובפרק מי שאחזו (גיטין דף נג:) אית ליה ברירה דתנן ר׳ יוסי אומר מגורשת ואינה מגורשת ולכי מיית הוי גיטא ולמאן דמחלק בריש כל הגט (שם דף כה) בין תולה בדעת עלמו לחולה בדעת אחרים ניחא ורבא דלא מפליג החם מפרש טעמא וון משום בקיעת הנוד ורבה מפרש טעמאן פרק בכל מערבין (עירובין דף או:) משום בשנו ממרים למח דכבה דבה מפריב המם מפרש שבמח הצמחם בקשמ ההדי דופרש שבמח פלין בכל מערכן ומיהו אכם קשה דבפרק בל מערבין (שם) משמע דלית ליה ברירה לר' יוסי גבי מעשר שיש לי בבית מחולל על סלע שתעלה בידי מן הכיס ר' יוסי אומר לא חילל ויש לחלק משום דבההיא דמי שאחזו הדבר עומד להתברר בודאי שהרי או יחיה או ימות ויש ליה ברירה טפי מההיא דסלע שתעלה בידי מן הכיס שמא לא יתברר הדבר לעולם דכי האי גוונא נוכל לתרן דשמואל אדשמואל: